

Handläggare:
Wiveca Eklund
Telefon:
08 508 19 635

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2013-11-19

Reviderade riktlinjer för bistånd enligt SoL och insatser enligt LSS till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av förslaget till reviderade riktlinjer för bistånd enligt socialtjänstlagen (SoL) och insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning.

Steinunn Å Håkansson
stadsdelsdirektör

Per-Ove Mattsson
avdelningschef

Sammanfattning

På grund av lagändringar och förändringar i praxis behöver stadens riktlinjer för handläggning av bistånd enligt SoL och insatser enligt LSS till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning revideras. Ändringarna gäller främst kommuners ansvar för personer som behöver socialtjänstens stöd, barns möjlighet att få vård mot en av vårdnadshavarnas vilja och stärkt stöd och skydd för barn.

Förvaltningen är positiv till de föreslagna förändringarna.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för socialtjänst.

Bakgrund

De senaste två åren har det gjorts ändringar i socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) som påverkar stadens arbete med bistånd och insatser enligt dessa båda lagar. Det har även tillkommit avgöranden från Högsta förvaltningsdomstolen som förändrat praxis.

Socialnämnden har därför utarbetat ett förslag till reviderade riktlinjer för handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL för barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning.

Kommunstyrelsen har remitterat förslaget till Farsta stadsdelsnämnd för yttrande senast den 1 december 2013.

Sammanfattning av remissen

Allmänna utgångspunkter och ett stärkt barnperspektiv

Barnperspektivet har förstärkts mot bakgrund av nya bestämmelser i socialtjänstlagen som infördes den 1 maj 2012. Förändringarna syftar till att tydliggöra jämlikhet mellan kvinnor och män, pojkar och flickor med funktionsnedsättning.

Verksamhetens mål

Förändringarna gäller framför allt den individuella bedömningen av skälig levnadsnivå för livsföringen i övrigt för gruppen människor med funktionsnedsättning enligt 5 kap 7 § SoL. Bedömningen ska tydligare ta sin utgångspunkt i vad som är skäligt för att människor med funktionsnedsättning ska kunna delta i samhällets gemenskap och leva som andra. Om den sökta insatsen rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas.

God kvalitet i verksamheten

Ett förtydligande har gjorts att utgångspunkter för god kvalitet i handläggningen ska vara kvalitetsbestämmelserna i 6 § LSS och i 3 kap 3 § SoL samt Socialstyrelsens nya föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9) med tillhörande handbok (2012).

Nya bestämmelser till stöd och skydd för barn

Anmälningsskyldigheten enligt 14 kap 1 § SoL har utökats till att inte bara gälla vid kännedom om att ett barn far illa, utan även vid *misstanke* om att ett barn far illa. En utredning med anledning av en anmälan ska omfatta både barnets behov av *stöd* och skydd.

Ansökan, utredning och behovsbedömning

Riktlinjerna har kompletterats med hänsyn till de nya bestämmelserna i 6 kap 13 a § FB om att socialnämnden, vid gemensam vårdnad, får medge vissa åtgärder mot en av vårdnadshavarnas vilja, om det krävs med hänsyn till barnets bästa.

Den enskildes rätt att påverka utformningen av insats

Ändringarna som föreslås innebär en förenkling för den enskilde att överklaga utformning av insats.

Dokumentation

Skyldigheten att dokumentera barnets inställning har förstärkts så att det framgår att även orsaken till varför ett barn inte kommer till tals ska dokumenteras, liksom vad som har gjorts för att göra det möjligt för barnet att uttrycka sin inställning.

Uppföljning

Varje beslut om insatser ska följas upp och utvärderas kontinuerligt eller vid förändringar. Förslaget innebär att samma krav på uppföljning ska gälla som för familjehem och hem för vård eller boende (HVB) enligt SoL inom stadens individ- och familjeomsorg.

Beräkningsunderlag för individuell behovsbedömning av hemtjänst

Den 1 juli 2013 infördes ett gemensamt beräkningsunderlag i stadens elektroniska system för ärendehantering, Paraply, för individuella behovsbedömningar av hemtjänst för personer under 65 år med funktionsnedsättning. Beräkningsunderlaget innehåller schabloner för olika hemtjänstinsatser. Beräkningsunderlaget är också en förutsättning för att utförarrapportering enligt det nya ersättningssystemet för hemtjänst – som föreslås träda i kraft den 1 januari 2014 – ska kunna fungera.

Personkretsbedömning

När det gäller personkrets 2 enligt LSS så ska utredningen ännu tydligare än tidigare kunna styrka hjärnskada och en betydande

samt bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning. Även personer med demenssjukdomar kan tillhöra personkrets 2 enligt LSS om villkoren är uppfyllda, det vill säga att en organisk hjärnskada är konstaterad.

Ersättning för merkostnader för sjuklön

Riktlinjerna har förtydligats avseende kommunens så kallade basansvar när ordinarie personliga assistent är sjuk. En sådan situation kan vara om den enskildes ordinarie assistent blir sjuk och vikarie måste sättas in. Till grund för tillfällig utökning av personlig assistans vid ordinarie assistents sjukdom ska finnas ett beslut enligt 9 § 2 LSS.

I de fall den enskilde valt en annan assistansanordnare än kommunen ska ersättningen för den tillfälligt utökade assistansen motsvara den faktiska merkostnaden för den ordinarie assistentens sjuklön. Kommunen har rätt att kräva underlag som styrker att den ordinarie assistenten varit sjuk och den uppkomna faktiska merkostnaden, det vill säga sjuklönekostnad inklusive förmåner som framgår av kollektivavtal. För sin vanliga assistans får den enskilde endast betalt för tid som faktiskt har blivit utförd. Har ingen vikarie satts in får den enskilde ingen ersättning enligt schablonbeloppet för den tiden.

Åtgärder mot fusk och överutnyttjande av ekonomiskt stöd för personlig assistans enligt LSS och assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken (SFB)

Bestämmelserna syftar till att säkerställa en fortsatt legitimitet för personlig assistans och assistansersättning mot bakgrund av de oegentligheter som uppmärksammats i utredningar.

Riktlinjer för ledsagarservice enligt LSS och ledsagning enligt SoL

Riktlinjerna i de delar som avser ledsagarservice enligt LSS och ledsagning enligt SoL har omarbetats mot bakgrund av en nyligen prejudicerande dom i Högsta förvaltningsdomstolen¹. De båda insatserna och syftet med insatserna ges en något stramare definition än tidigare.

¹ Ett prejudicerande rättsfall fungerar som vägledning i senare mål eller ärenden med likartade omständigheter. Det visar hur lagen ska användas i praktiken.

Ledsagarservice enligt 9 § 3 LSS

I avgörandet slår Högsta förvaltningsdomstolen fast att insatsen ledsagarservice tar sikte på en tämligen begränsad insats avsedd att ge enklare aktiviteter och att bryta social isolering. Utgångspunkten ska vara att den enskilde ges möjlighet att leva som andra och vara fullt delaktig i samhällslivet, vilket tydliggörs i de nya riktlinjerna.

Omkostnader i samband med ledsagarservice enligt LSS och ledsagning enligt SoL

Ett förtydligande har gjorts om att den enskilde, efter en individuell behovsprövning, ska kunna beviljas omkostnadsersättning för att genomföra en mer kostsam enstaka aktivitet där ledsagare behövs, till exempel gå på en konsert. Det gäller i de fall den enskilda omkostnaden överstiger den redan beviljade ersättningsnivån.

Det förtydligas även att det inte är möjligt att föra över timmar som av något skäl inte kunnat användas under en månad till nästkommande månad.

Semesterresor utomlands

Det ska i staden vara möjligt att bevilja bistånd för semesterresor utomlands för personer med funktionsnedsättning som behöver personlig hjälp av någon annan för att kunna genomföra sin resa. Gällande praxis föreslås ligga till grund för den individuella bedömningen av om en utrikes semesterresa är nödvändig för att den enskilde ska uppnå skälig levnadsnivå enligt SoL eller goda levnadsvillkor enligt LSS.

Enligt praxis får det idag anses normalt för vuxna personer i aktiv ålder att ibland åka på semester utomlands, med hänsyn till vars och ens sociala och ekonomiska situation. I den individuella bedömningen av rätten till stöd för att kunna genomföra en semesterresa utomlands ska en jämförelse göras med vad andra människor utan funktionsnedsättning kan göra på sin semester. Hänsyn ska tas till den enskildes hela livssituation och möjlighet att leva som andra.

Bistånd enligt SoL för semesterresor utomlands

Semesterresa ska kunna beviljas med några års mellanrum för merkostnader i samband med semesterresa utomlands, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet och förutsatt att övriga

villkor är uppfyllda och att behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Insatser enligt LSS vid semesterresor utomlands

Människor utan funktionsnedsättning väljer själva var de ska tillbringa sin semester och kan åka utomlands om de har ekonomisk möjlighet att göra det.

I praxis anses goda levnadsvillkor innefatta att en person med funktionsnedsättning får möjlighet att genomföra semesterresor. Även utlandsresor har godtagits som ett inslag i den normala livsföringen. Det anses dock gå utöver goda levnadsvillkor att årligen resa utomlands på semester. Möjliga insatser enligt LSS för stöd och hjälp under semesterresor utomlands begränsas i princip till personlig assistans enligt 9 § 2 LSS.

Semesterresor inom landet

På samma sätt som det idag får anses ingå i normal livsföring för vuxna personer i aktiv ålder att ibland åka på semester utomlands får det även anses normalt att åka på semester inom landet, kortare eller längre tid, på sommaren eller vid andra tillfällen på året. I den individuella bedömningen av rätten till stöd och insatser för att kunna genomföra en semesterresa inom landet ska en jämförelse göras med vad andra människor utan funktionsnedsättning kan göra på sin semester. I bedömningen ska hänsyn tas till att människor normalt reser inom landet oftare och att resorna kan vara både kortare och längre samt att ändamålet med resorna kan variera.

Annan särskilt anpassad bostad enligt LSS

I riktlinjerna understryks nu ännu tydligare att handläggaren *alltid* ska konsultera Bostadsförmedlingen under utredningen, innan beslut fattas.

Daglig verksamhet enligt LSS

I de nya riktlinjerna klargörs att rätten till daglig verksamhet inte påverkas av om den enskilde har till exempel aktivitetsersättning, sjukersättning eller försörjningsstöd, om villkoren för övrigt är uppfyllda. Den enskilde kan även vara arbetssökande, om det är ett krav för rätt till ersättning från socialtjänsten eller annan huvudman, och samtidigt ha rätt till daglig verksamhet. Om behovet däremot tillgodoses genom åtgärder hos en annan

huvudman eller myndighet har det betydelse för rätten till insatsen.

Bosättningskommunens och vistelsekommunens ansvar

Bestämmelserna innebär i korthet att vistelsekommunens yttersta ansvar begränsas till hjälp i akuta situationer. Förtydliganden görs att bosättningskommunen har ett sammanhållet ansvar för insatser till personer med funktionsnedsättning, oavsett om dessa ges med stöd av SoL eller LSS, och oavsett om den enskilde vistas i hemkommunen eller inte. Den kommun som har fattat beslut om boende för en enskild i en annan kommun har ansvar för alla insatser enligt LSS och SoL som den enskilde har behov av. Det gäller oavsett om boendet är en insats enligt LSS eller SoL.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till de förändrade riktlinjerna och de förtydliganden som gjorts med anledning av förändrad lagstiftning och praxis.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bilaga

Socialnämndens förslag till reviderade riktlinjer för bistånd enligt SoL och insatser enligt LSS till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning

Hela remissmaterialet finns att läsa på www.stockholm.se/insyn och i pappersform hos förvaltningen – kontakta handläggaren